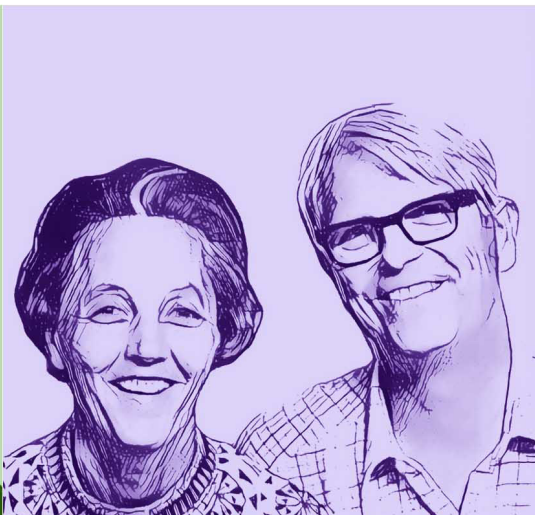

DANMARKS FONDE

Indhold

85 pct. af alle donationer kommer fra de små og mellemstore fonde

side 3

Effektmåling: Nøglekompetence eller gøgeunge?

side 6

Fondstilsyn iværksætter uddelingskontrol

side 11

Nyt videnscenter inviterer flere fonde til netværket

side 13

85 pct. af alle donationer kommer fra de små og mellemstore fonde

Mens den danske fondselite uddeler langt hovedparten af donationskronerne i Danmark, så er det til gengæld den meget omfangsrige bredde i fondsbranchen, der antalsmæssigt udsteder flest bevillinger til modtagerne. Sidste år stod de små og mellemstore fonde for 85 procent af det samlede antal fondsbevillinger. Det viser Nyhedsbrevet Danmarks Fondes gennemgang af bevillingsantallene fra 2016.

af Jakob Thomsen

Hvis en gennemsnitlig dansker sidste år var så heldig at få et tilsagn om en fondsbevilling, så var det med stor sandsynlig ikke fra en af de meget kendte og mest uddelende fonde i Danmark.

For selvom de 25 mest gavmilde fonde sidste år bevilgede 70 pct. af fondsuddelingerne målt i kroner, så stod disse fonde kun for 15 pct. af det samlede antal bevillinger, mens de øvrige 85 pct. kom fra de resterende cirka 10.000 små og mellemstore fonde. Det viser Nyhedsbrevet Danmarks Fonde opgørelse af bevillingsantallet fra de mest uddelende fonde (se tabel nedenfor).

De små og mellemstore fondes andel af den antalsmæssige bevillingsvolumen overrasker dog

ikke professor Anker Brink Lund, der er fondsekspert ved Center for Civilsamfundsstudier på CBS.

”Vi har en tendens til at glemme, at det ikke kun handler om størrelsen af fondenes uddelinger målt i penge. Men for den enkelte ildsjæl, der får 10.000 kr. til et projekt, kan det betyde rigtig meget at modtage en fondsbevilling. Og her har de små og mellemstore fonde en stor rolle at spille, fordi de står for langt hovedparten af antallet af bevillinger,” siger han.

FLEST BEVILLINGER FRA IKKE-ERHVERVSDRIVENDE

Nordea-fonden, Oticon Fonden, Knud Højgaards Fond og Augustinus Fonden er de fonde,

der udskriver de største antal bevillinger og legater. Disse fire fonde er alle erhvervsdrivende, hvilket gælder for 19 af de 25 mest uddelende fonde. Men ifølge Danmarks Statistik tegnede landets 1.360 erhvervsdrivende fonde sig kun for godt en tredjedel af det samlede antal bevillinger.

Landets tusindvis af ikke-erhvervsdrivende fonde samt de filantropiske foreninger (eksempelvis Realdania, Trygfonden, Elrofonden og Østifterne) leverede tilsammen godt 48.000 bevillinger svarende til 2/3.

Top 25-fondene donerede 11,7 mia. kr. fordelt på ca. 11.500 bevillinger. Ifølge Danmarks Statistik blev der i alt fra den danske fondssektor bevilget 16,7 mia. kr. på knap 74.000 enkeltbevillinger.

Rent økonomisk er det derfor også de største filantropiske fonde og foreninger, der spæder mest til på områder som forskning, uddannelse, sundhed, kunst og kultur samt sociale formål.

”Set ud fra en overordnet samfundsmæssig betragtning er det de store fonde, der vægter tung-

est, fordi de både har økonomi og ekspertise til at satse målrettet på udvalgte velfærdsområder,” siger Anker Brink Lund.

Bevillinger fra de store fonde i top 25 dækker i flere tilfælde forskellige filantropiske projekttyper. Udover de klassisk ansøgningsmotiverede bevillinger arbejder flere af fondene ud fra en strategisk eller katalytisk filantropisk tilgang, hvor fondene selv er initiativtagere til større projekter i samarbejde relevante aktører. Eksempelvis arbejder Lego Fonden udelukkende med egenerede projekter og modtager således ikke ansøgninger.

Denne proaktive filantropiske tilgang blandt mange af de større fonde afspejler sig også i den gennemsnitlige bevillingsstørrelse. Mens den gennemsnitlige bevilling for de 25 mest uddelende fonde sidste år lå på godt en million kr., var gennemsnittet for hele fondslandskabet ifølge Danmarks Statistik på 230.000 kr. pr. bevilling.

Fond	Uddelinger i 2016 mio. kr	Antal bevillinger 2016 stk.	
Novo Nordisk Fonden	4.200,0	340	
A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fonde til Almene formål	1.181,0	280	
Villum Fonden	902,0	85	
Realdania	806,0	178	<i>note 1</i>
Nordea-fonden	587,6	2.382	
Trygfonden	550,0	697	
Lundbeck Fonden	493,0	462	
Carlsbergfondet	479,8	191	
Augustinus Fonden	300,7	1.332	<i>note 2</i>
Velux Fonden	259,2	549	
Lego Fonden	256,0	30	<i>note 3</i>
Det Obelske Familiefond	240,3	239	
Aage og Johanne Louis Hansens Fond	174,0	337	
Industriens Fond	161,3	41	<i>note 4</i>
Købmand Herman Sallings Fond	147,5	na	<i>note 5</i>
Aarhus Universitets Forskningsfond	143,9	265	<i>note 6</i>
Hempel Fonden	123,2	96	
Den A. P. Møllerske Støttefond	121,5	17	<i>note 7</i>
Ny Carlsbergfondet	115,0	--	<i>note 8</i>
KR Foundation	84,0	38	
Egmont Fonden	97,0	39	
Bikubenfonden	91,9	104	
Leo Fondet	85,3	25	
Knud Højgaards Fond	80,6	1.359	
Oticon Fonden	78,5	2.403	
I alt	11.759	11.489	
Fondsbranchen samlet (jf. Danmarks Statistik)	16.685	73.675	
Top 25's andel af hele branchen	70,5%	15,6%	

Kilde: Fondenes årsrapporter og fondsekretariater.

Noter:

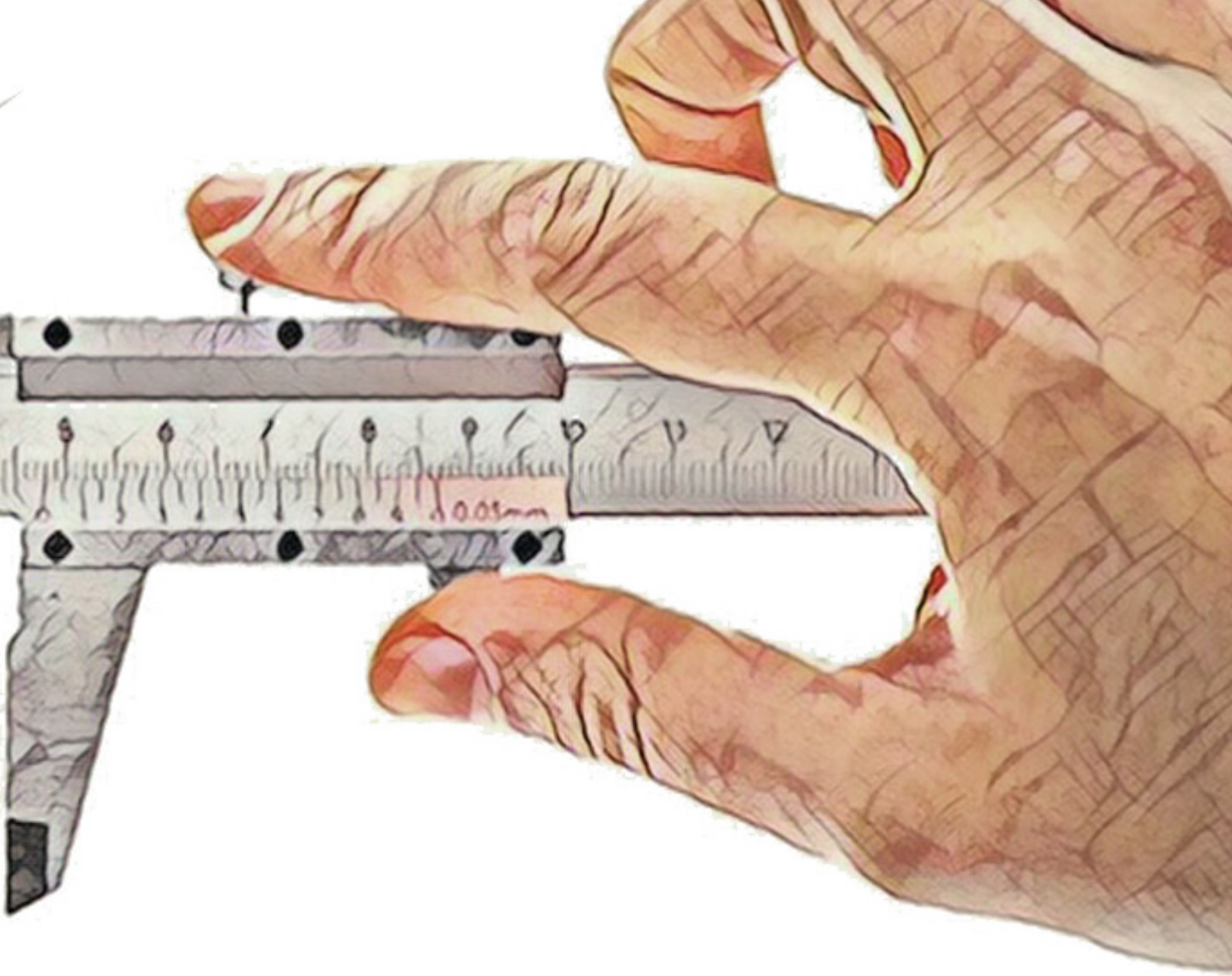
1. Realdania: Der er tale om 92 bevillinger på almindelige ansøgninger og 86 bevillinger på ansøgninger og projektforslag modtaget under calls eller 'kampagner'.
2. Antallet af bevillinger fra Augustinus Fondet er inklusive bevillinger til studierejser.
3. Lego Fonden kan ikke søges, fonden identificerer selv sine legatarer.
4. Industriens Fond: Bevillinger til projektforslag, der er forelagt bestyrelsen.
5. Bestyrelsen i Købmand Herman Sallings Fond ønsker ikke at oplyse antallet af bevillinger eller ansøgninger.
6. Aarhus Universitets Forskningsfond: Bevillinger udmøntet under fem rammebevillinger indgår ikke i stk.-tallet.
7. Kilde vedr. Den A. P. Møllerske Støttefond er artikel på Altinget.dk.
8. Tallet for antal bevillinger fra Ny Carlsbergfondet opdateres.

Effektmåling: Nøglekompetence eller gøgeunge?

Fondenes samfundsrolle er i forandring, og derfor bliver evaluering og effektmåling en ny nøglekompetence hos fondene, forudser konsulenthuset Deloitte ved partner Michael Hjortlund. Evalueringsekspert Peter Dahler-Larsen peger dog på, at evaluering ikke er et neutralt redskab.

af Sune Holm Pedersen

Skal fonde effektmåle for at få mest mulig gavn af uddelingerne? Eller for at legitimere de samfundsforandringer, de skaber? Eller bør fondene i stedet besinde sig, så effektmåling ikke begrænser deres filantropiske indsatser?

Nyhedsbrevet Danmarks Fonde har talt med to evalueringsekspertter – en praktiker og en teoretiker:

Michael Hjortlund er partner i Deloitte Consulting Monitor. Han er desuden oplægsholder ved Dansk Industris seminar den 7. februar om 'Effektmåling af fondenes uddelinger'. Peter Dahler-Larsen er professor ved Københavns Universitet,

og leder af Center for Resultater, Evaluering, Måling og Effekt (CREME).

Deloitte udsendte for nylig en såkaldt trendrapport om danske fonde baseret på interviews med 16 af Danmarks største fonde og en spørgeskemaundersøgelse sendt ud til 40 yderligere fonde. I rapporten skriver Deloitte blandt andet, at danske fonde i stigende grad får fokus på at løse større samfundsproblemer – via såkaldt katalytisk filantropi – og at effektmåling derfor bliver 'det nye sort.'

"Hvis jeg var en gammeldags fond og delte penge ud til musikskolens klaverer, så ville jeg ikke

have behov for effektmåling. Men i takt med at fondene sætter sig strategiske mål om f.eks. at øge kvaliteten af de naturvidenskabelige kandidater eller ph.d.er eller om at mindske mistrivsel hos børn og unge, så må strategien udsættes for effektmåling. Det er nødvendigt for at forstå, om pengene bliver brugt fornuftigt. Bestyrelserne må flytte fokus fra, om pengene er brugt på den rigtige målgruppe til, om pengene er brugt effektivt,” siger Michael Hjortlund.

EKSPERT: EVALUERING HAR ALTID EN PRIS

Professor Peter Dahler-Larsen forsker i evaluering ved Københavns Universitet. Han genkender billedet af en stigende opmærksomhed på evaluering blandt danske fonde. Men han maner til besindighed, inden danske fonde ukritisk accepterer et evalueringsregime.

”Man skal ikke kaste sig ud i evaluering, blot fordi det er moderne. Det er nødvendigt med kølige overvejelser om fordele og ulemper og diskussioner om, hvordan pengene kan strækkes længst muligt. Der er altid bindinger og omkostninger ved evaluering. Både for donationsmodtagere, der eventuelt forventes at dokumentere en effekt, og fordi en beslutning om at evaluere binder fondene tematisk i forhold til de projekter, som de kan støtte,” siger han.

Som eksempel nævner Peter Dahler-Larsen, at visse typer fondsprojekter sættes i verden mere som en kærlighedsgerning end med en forventning om målbar nytteeffekt.

”Det er altid sværere at måle effekter af et langstrakt forebyggende arbejde end af kort brandslukning. Hvis man eksempelvis vil hjælpe meget små børn, så kan effekten være vanskelig at eftervise i mange, mange år. Eller måske vil man som fond gøre en ren kærlighedsgerning – som Blå Kors, der har en ambition om at hjælpe, når alle andre har opgivet. Her skal man som fond passe på ikke at skabe en binding omkring, hvem der kan få penge, fordi man insisterer på effektmåling. Evaluering er ikke et neutralt redskab. Det er en aktiv medspiller, der griber ind i, hvad man giver penge til. Fondene har en unik frihed, som de skal være varsomme med at opgive ved at underlægge sig et diffust evalueringskrav.”

Både succeser og fiaskoer bør deles

Men partner i Deloitte, Michael Hjortlund er ikke nervøs for, at fondenes øgede brug af effektmåling vil resultere i, at projekter støttes eller igangsættes, fordi de er lette at måle effekt på.

”Det øgede fokus på effektmåling kommer ikke til at ændre ret meget på fondenes udvælgelse af problemer eller deres metoder til at løse dem, som vi ellers har set i den amerikanske virksomhedskultur. Men fondene kan lære meget ved at analysere deres indsatsområde ved hjælp af data. For en god problem-analyse er forudsætningen for en god programteori, der igen er forudsætningen for en god evaluering,” siger Michael Hjortlund.

Både danske og udenlandske undersøgelser tegner et billede af, at fonde er mest åbne om de initiativer, hvor evalueringen falder positivt ud. Men ifølge Michael Hjortlund er det nødvendigt for fondene også at dele de negative evalueringer med omverdenen, og her er der plads til forbedring.

”Der er ikke nogen udpræget tendens til, at fondene i den bredere offentlighed deler viden om projekter, som ikke har ført til noget, eller som ikke er lykkedes. Det er der i øvrigt ikke noget sted i verden. Men de mislykkede projekter er faktisk meget interessante. For fondene har jo risikovillige midler, som kan bruges til indsatser, som netop ikke er sikre på at lykkes. Villigheden til at løbe en risiko er en kæmpe stor fordel ved fondene. Derfor kunne en stærkere deling af viden om projekter, som ikke er lykkedes, være en fantastisk guideline for at lære omverdenen, at dét her fungerer ikke,” siger Michael Hjortlund og fortsætter:

”I USA bevæger man sig mod mere åbenhed om fejlskud i organisationer som f.eks. Google. Her ser man medarbejdere præsentere sig ved at annoncere, at det var dem, der fejlede stort med dette eller hint projekt. For de mislykkede projekter findes jo, og det skal de netop gøre. Hvis en fondsbestyrelse konstaterer, at 100 pct. af de støttede projekter er lykkedes, så må man stille spørgsmål ved, om fonden har haft en afgørende rolle i projekternes succes, eller om effekten ville være indtrådt uanset indsatsen. For at flytte noget må man derud, hvor det ikke lykkes hver gang. For netop her kan den almindelige kapital ikke hjælpe; hvis projekterne er risikable, vil det

offentlige eller banken ofte ikke være med.”

Men fejlskud er kun produktive, hvis de erkendes åbent og deles bredt, siger Hjortlund:

”Fondene må sørge for at dele erfaringerne. Fejltagelser eller projekter, som ikke lod sig gøre, er mindst lige så vigtige at dele, som projekter, der er gået supergodt. For ellers undgår man ikke, at fejlene bliver gentaget. Og i modsætning til visse andre virksomheder, har fondene ingen interesse i, at andre begår fejl. Derfor er det meget vigtigt at fokusere på, hvordan man kan få læring ud af projekterne.”

EFFEKT IKKE ALTID MÅLBAR

Ifølge Deloittes egen analyse er det kun omkring 12 pct. af de danske fonde, som i dag arbejder aktivt med effektmåling. Ifølge fondene selv skyldes det blandt andet, at mange projekter har en karakter, der gør det svært at udsætte dem for effektmåling. Og Michael Hjortlund medgiver, at det kan være svært at måle effekten af fondens uddelinger:

”Nogle gange er fondens succes i forhold til strategien ikke direkte målbar. Så spørgsmålet er, hvornår det er relevant at måle samfundsmæssig effekt. Hvis jeg som fond gerne vil påvirke andelen af unge, som får en uddannelse efter folkeskolen, så kan jeg bruge 100 millioner kroner på et program til at fremme formålet. Men der er stadig 10.000 andre faktorer, der også påvirker tallet. Det kan være meget svært at isolere effekten af sine egne indsatser.”

Men hvis den direkte effekt af fondens uddelinger er svær at måle, må man forsøge at operationalisere sig ud af problemerne, mener Hjortlund:

”Så kan man i stedet monitorere problemets omfang løbende. Det kalder på en mere sofistikeret effektmåling, hvor man fokuserer på de faktorer, som man har direkte indflydelse på, og holder øje med dem. Et eksempel her er Novo Nordisk, som støtter forskning i hjertekarsygdomme. Her måles effekt ved at se på, om de projekter, man har støttet, siver ud i patient- og lægevejledninger. Men her er tale om et meget konkret donationsområde. Andre områder er sværere at isolere til den enkelte fonds arbejde. Og denne form for evaluering kan egentlig også spille imod

idéen i katalytisk fondsarbejde. Her begynder man jo med at indse, at man ikke kan løse problemerne alene, men hvem har så egentlig skabt effekten, og kan det ikke også være ligegyldigt?” spørger Michael Hjortlund.

EVALUERING IKKE ALTID RELEVANT

Selvom effektmåling ifølge Michael Hjortlund i fremtiden vil fylde mere i fondenes arbejde, så medfører det ikke, at alle fonde bør evaluere alting, fortæller han.

”Det er ikke nødvendigvis godt med mere evaluering og flere timer brugt på evaluering. I stedet skal fondene finde ind til det problem, som de vil løse. Dernæst skal de gøre det nemt for bestyrelsen af følge med i, om problemet er ved at blive løst, så man kan træffe en fremadrettet beslutning om enten at blive ved med at fokusere på området eller prøve noget andet.”

Her kan en opskrift ifølge Hjortlund være at anvende flere data og mere digitalisering. Et eksempel kommer fra Realdanias arbejde med at løfte Tøndermarsken, hvor man gennem opstilling af sensorer og overvågning af sociale medier løbende har monitoreret besøgstal og antallet af omtaler.

Peter Dahler-Larsen anerkender, at teknologien kan hjælpe med det praktiske i effektmålinger. Men han peger også på, at de grundlæggende vanskeligheder i effektmåling stadig består.

”Ny teknologi og big data kan være rigtig smart, og fuld respekt for det. Men jeg er ikke overdrevent optimistisk i forhold til teknologiens muligheder for at løse de to grundlæggende problemer i effektmåling: Måles der egentlig på den rigtige effekt? Og er effekten grundlæggende skabt af indsatsen? Begge problemer vil fortsat eksistere uagtet den teknologiske udvikling,” slutter Peter Dahler-Larsen.

DOKUMENTATION

Læs [Deloittes trendanalyse her](#).

Fondstilsyn iværksætter uddelingskontrol

Erhvervsstyrelsen planlægger at gennemføre et kontrolforløb med de erhvervsdrivende fondes uddelinger. Nye redskaber i erhvervsfondsloven har givet bedre mulighed for at tjekke om fondene overholder uddelingsreglerne.

af Jakob Thomsen

Siden implementeringen af den nye erhvervsfondslov har fondstilsynet i Erhvervsstyrelsen ikke gennemført systematiske kontroller på uddelingsområdet.

Fokus har blandt andet ligget på God Fondsledelse, hvor styrelsen har gennemført undersøgelser om fondenes lovpligtige redegørelser. Fondstilsynet har kontrolleret om fondene har husket at indsende redegørelserne, og om de har redegjort korrekt for de 16 anbefalinger for god fondsledelse ud fra følg-eller-forklar-princippet.

Efter første kontrolrunde udsendte fondstilsynet påbud til 381 fonde om at rette op på de lovpligtige redegørelser.

Nu er en lignende type undersøgelse på vej på uddelingsområdet, fortæller fuldmægtig i fondstilsynet, Casper Quvang Hansen.

”Vi planlægger en temakontrol om uddelinger i løbet af det kommende år. Hvordan den konkret skal udføres, er der endnu ikke taget stilling til,” siger han.

NYE REDSKABER

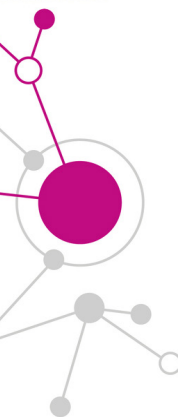
Med den nye erhvervsfondslov har fondstilsynet fået et nyt redskab, der gør det lettere at kon-

trollere om fondenes konkrete uddelinger er i overensstemmelse med fundatsen og erhvervsfondsloven. Fondene er nemlig forpligtede til hvert år at indsende en legatarfortegnelse over de enkelte uddelinger, som er bevilget i det pågældende regnskabsår.

Legatarfortegnelserne vil givetvis være en del af fondstilsynets temakontrol i løbet af 2018, men hvordan formen og indholdet bliver tilrettelagt er endnu ikke nærmere fastlagt.

Inden for uddelingsområdet kan der være flere relevante emner for fondsmyndigheden at kontrollere – eksempelvis pligten til at foretage uddelinger, udformning og offentliggørelse af uddelingspolitikken, uddelinger udenfor formålet, uddelinger til stiftere og bestyrelsesmedlemmer, eller uddelinger uden at have fri reserver.

Erhvervsstyrelsen udgav i 2014 en vejledning om uddelinger i erhvervsdrivende fonde. Vejledningen kan læses her ([pdf](#)).

Nyt videnscenter inviterer flere fonde til netværket

I flere år har fondenes forskelligheder spændt ben for dannelsen af en brancheorganisation. Men nu har 34 små og store fonde og filantropiske foreninger fra hele landet taget initiativ til en forening, der har fokus på det fælles gods i fondssektoren: de samfundsgavnligt uddelinger. Fondenes Videnscenter vil lancere uddelingsfaglige netværksmøder og videndeling til alle fonde, der ønsker at bakke op om den danske fondssektor. "Adgangsbilletten er redegørelsen for God Fondsledelse," siger foreningens bestyrelsesformand, Lars Hansen, der er direktør i Villum Fonden.

af Jakob Thomsen

Forsøget er gjort tre gange tidligere siden 2005. Men efter godt et års netværksarbejde lykkedes det kort før jul at stifte en forening for uddelende fonde og filantropiske foreninger.

Nyhedsbrevet Danmarks Fonde har mødt formanden og næstformanden i Fondenes Videnscenter til en snak om baggrunden for samarbejdet og om ambitionerne med den nye fondsförening.

Danmark har europarekord i fonde i forhold til indbyggerantal, men fonde er ikke bare fonde, og derfor har det taget tid for de 34 stiftere at slibe

kanterne af og definere mål for det tværgående samarbejde i fondsverdenen.

"Fondssektoren favner vidt. Vi er måske 14.000 i alt – filantropiske foreninger, almennyttige fonde og store erhvervsdrivende fonde. Nogle ting har vi tilfælles, og der er en masse ting, som ikke er fælles. Det har vi skulle massere os rundt om og blive enige om – hvad der binder os sammen, og hvad vi allesammen kan se os selv i. Vi mener, at sektoren er underoplyst både indadtil, men specielt også udadtil," siger videnscenterets bestyrelsesformand, Lars Hansen, der til daglig er direktør i Villum Fonden.

Fondenes indflydelse i samfundet blev tydeliggjort i 2016, da de filantropiske uddelinger nåede et rekordhøjt niveau på 16 mia. kr. Den affødte offentlige interesse kombineret med flere års mildt lovgivningspres fra Folketinget er blandt årsagerne til, at netop 2017 blev året, hvor ledelserne i de store fonde blev enige om at der, trods deres store forskelligheder, alligevel er meget, de har til fælles.

”Filantropien fylder voldsomt meget mere i vores samfund end den gjorde for bare 10 år siden. Og der er en anden holdning til transparens end dengang. Desuden er der sket en række ting der gjorde, at timingen var der netop nu. Det har været et super-interessant forløb også for os internt, både fondenes bestyrelser og direktører, og jeg synes det var en virkelig stor dag, den 18. december, da vi fik dette her op at stå. Et videnscenter med en ambition om at gøre folk klogere på, hvad vi laver, men også om at gøre os selv klogere internt – og hjælpe hinanden,” siger administrerende direktør i Realdania, Jesper Nygård, der er næstformand i videnscenterets bestyrelse for de 34 stiftende fonde og filantropiske foreninger.

FONDENE ER EN MAGTFAKTOR

En af de vigtigste opgaver for Fondenes Videnscenter bliver at producere fælles dokumentation og viden, som sikrer, at fortællingen om fondenes samfundsmæssige betydning bliver fortalt på et oplyst og korrekt grundlag. For det er en udbredt holdning i fondsverdenen, at fondene i en lang årrække har været misforstået, og at særligt erhvervspresen har medvirket til at skabe myter om fondene og deres økonomiske og skattemæssige vilkår.

”Jeg synes, der er et fuldstændig berettiget, legitimt krav og forventning om, at selvfølgelig skal man forstå hvad det er for en sektor. Vi er da – i mangel af et bedre ord – en magtfaktor. Det er måske et forkert ord at bruge, men penge er jo indflydelse. Vi er stolte af den måde, vi gør det på, og glade for at fortælle om det, vi gør. Men det skal selvfølgelig også fortælles på en stringent og transparent måde. Derfor mener vi bestemt, at videnscenteret er det helt rigtige,” siger Lars Hansen.

Manglende viden om fondenes historiske baggrund, og deres nuværende virke, har på det

seneste også givet problemer i forhold til ny lovgivning på fondsområdet. Særligt flere lovforslag om fondenes ret til at få fradrag for deres almennyttige uddelinger har været præget af lovsjusk, som til dels skyldes forkerte eller mangelfulde oplysninger hos myndighederne. Derfor har det længe været genstand for undren, at fondene ikke tidligere har skabt en brancheorganisation til at varetage fælles interesser.

IKKE ET TALERØR

Men i videnscenterets vedtægter er det tydeligt understreget, at foreningen hverken kan udtale sig på fondenes vegne eller blive høringsberettiget i forhold til ny lovgivning. For selv om fondene udgør en magtfaktor, så er der nogle fonde, der er mere magtfulde end andre – og særligt blandt de største erhvervsdrivende fonde har der været modstand mod at skabe en brancheorganisation.

”Som det flere gange har været bemærket, så er Danmark det eneste europæiske land ud over Albanien, der ikke har haft en forening for fonde. Men en af grundene til at vi adskiller os fra andre lande er de mange erhvervsdrivende fonde, som jo ikke alene er forpligtet til at drive filantropisk virksomhed. Derimod er deres primære formål at være den langsigtede ejer på sunde vilkår, af en erhvervsvirksomhed. Det betyder, at deres primære fokus drejer sig om ejerskabet, kapitalanbringelsen, virksomheden og dens datterselskaber. Almenvællet og de samfundsgavnige uddelinger er naturligvis vigtigt, men ofte det sekundære. Det bliver man nødt til at respektere. Og at forestille sig, at nogle af de fonde skulle placere en høringsberettiget part hos tredjemand, det kan simpelthen ikke lade sig gøre,” siger Jesper Nygård.

Omvendt har der blandt nogle af de mindre fonde, som ikke har direkte adgang til ministerkontorene, været et ønske om, at fondene kunne slå sig sammen, tale med én stemme og deles om den interne viden fra ministerierne. De to modsatrettede synspunkter på foreningens formål og virke har været den primære årsag til, at der skulle gå så lang tid før fondene kunne enes om et sæt vedtægter, der forener dem.

”Kernen i sådan en proces er jo, at hvis man skal skabe noget i fællesskab, så skal man finde fællesmængden. Det har taget noget tid at de-

finere en fællesmængde, men jeg synes den er stjerneklar, og den giver stor optimisme hos os allesammen. Fællesmængden er så stor, at det er ekstremt ambitiøst. Man må ikke opfatte videnscentret som den laveste fællesnævner uden betydning. Jeg tror det bliver super-væsentligt. Og jeg vil sige, at alle 34 brænder for det her, og alle er meget begejstrede for, at vi er nået så langt,” siger Jesper Nygård.

Fællesmængden kommer også til at definere omdrejningspunktet for den viden, som centret vil stille til rådighed for fondene og for offentligheden. Videnscentret skal derfor i mindre grad beskæftige sig med de problemer og udfordringer, som fondene møder i rammevilkår og lovgivning, der gælder erhvervsfonde, ikke-erhvervsdrivende fonde eller foreninger underlagt lov om visse erhvervsdrivende virksomheder.

”Fællesmængden er at være uddelende. Det at bidrage filantropisk til samfundet, uanset om man er skabt, fordi en stifter har opfundet et vindue eller en pille, eller på grund af en tidligere sparekasse eller et ægtepar, der har drevet en møbelforretning – eller hvad det nu er, der er baggrunden for fonden,” siger Jesper Nygård.

‘JO FLERE, JO BEDRE’

Men hvis videnscenteret ikke må varetage især de mindre fondes interesser, eksempelvis ved at arbejde for, at Christiansborg skaber bedre rammevilkår, så melder spørgsmålet sig: Hvad har en lille eller mellemstor fond med uddelinger på mellem 1 og 10 millioner kr. ud af at søge optagelse i videnscenteret?

”I første omgang bidrager man til at styrke transparensen omkring, hvad den filantropiske sektor laver. Det er en form for solidaritet med sin sektor. Men det, man helt konkret får for sit kontingent, er jo, at man får adgang til disse faglige netværk, som vil være blandt medlemmerne. Fondsdirektørnetværket vil blive formaliseret under det nye videnscenter, og tilsvarende kunne jeg forestille mig, at kulturfinansierende fonde – for bare at nævne et enkelt eksempel – vil have et netværk som videnscenteret faciliterer for de fonde, der melder sig ind i netop det netværk,” siger Lars Hansen.

Og ifølge formandskabsduoen bliver det en del af opgaven – blandt andet for det kommende sek-

retariat – at udvikle tilbud, der gør det attraktivt for alle typer fonde at bidrage til videnscentret.

”Vi må træde stien, mens vi går. Men det er helt afgørende, at vi kan finde en value proposition – altså et ordentligt produkt – for de mindre fonde også. Det kan være i form af videndeling om fondsmoms, EU-regler, persondataforordningen, indrapportering til Danmarks Statistik, eller koordinering af fonde, der går sammen om at finde et godt fondsadministrationsystem. Eller det at hjælpe hinanden i netværk og skabe rammer for, at et antal fonde med en fælles type af uddelingsformål kan mødes og udveksle erfaringer. Vi skal sikre os, at videnscenteret både har en værdi for de store og for de små, ellers lykkes vi jo ikke på sigt,” siger Jesper Nygård.

Indtil nu har det uformelle fondsdirektørnetværk bestået af fonde med sekretariater, som uddeler mindst 5-10 mio. kr. årligt. Men med stiftelsen af videnscenteret åbner netværket op og inviterer alle størrelser og typer af fonde indenfor. Så længe de er uddelende.

”En bestyrelsesformand vil også være meget velkommen. Bestyrelsen for Fondenes Videnscenter består også af en blanding af bestyrelsesmedlemmer og direktører. Alle er velkomne og jo flere jo bedre,” siger Lars Hansen.

RESPEKTABEL OPFØRSEL

Det vil dog være en betingelse for at kunne blive optaget, at fonden redegør for anbefalingerne for god fondsledelse. For de ca. 1360 erhvervsdrivende fonde er det allerede et lovkrav at redegøre for de 16 anbefalinger, som er udformet af komitéen for god fondsledelse. Og selv om mange af de erhvervsdrivende fondsbestyrelser har haft behov for tilvænningstid i forhold til de nye anbefalinger, så er videnscenteret ikke i tvivl om, at god fondsledelse er et godt kriterium for medlemskab.

”Anbefalingerne for god fondsledelse er en adgangsbillet. Det betyder ikke, at man skal kunne sige, at man følger alle 16. Men man skal have taget stilling til dem. Man kan jo enten følge dem, eller man kan forklare, hvorfor man vælger ikke at følge dem. Jeg skubber lidt tilbage, når folk siger, at det er et snærende bånd eller besværligt og elitært – det synes jeg faktisk slet ikke, at det er. Jeg mener, det er almindelig god

opførsel. Og som sektor synes jeg, at det er i vor alles interesse, at vi opfører os ordentligt,” siger Lars Hansen, som selv er direktør i en ikke-erhvervsdrivende fond, der frivilligt vælger at redigere for god fondsledelse.

”Når man laver en forening eller et videnscenter, så handler diskussionen om optagelseskriterier jo i virkeligheden om, hvor bred indgangsdøren skal være. For os er det vigtigt, at dem der er med i en kreds omkring videnscenteret, er folk som nyder bred respekt. Samfundet har allerede udstukket en retning for respektabel opførsel i fondsregi, nemlig God Fondsledelse. Hvis ikke man har et optagelseskriterium, risikerer du at lave et fællesskab med nogle, som ikke er gode medlemmer. Som skader det, vi gerne vil opnå, nemlig en større forståelse og indsigt i det arbejde, vi laver. I virkeligheden synes jeg, det er den mindst dramatiske måde at lave et optagelseskriterie på,” siger Jesper Nygård.

Formandskabet er i øjeblikket ved at lægge sidste hånd på en stillingsbeskrivelse for jobbet som administrationschef for videnscenteret. Stillingen forventes besat i løbet af foråret og sekretariatet kommer til at bestå af 2-2,5 medarbejdere.

Kom tættere på den danske fondsverden

Prøv et abonnement på Danmarks Fonde
– og spar 50%

3 måneder 250 kr.

ekskl. moms

Uafhængig, kritisk og seriøs dækning
af den danske fondsverden

- Et nyhedsbrev hver anden uge
- Fuld adgang til artikler og analyser på danmarksfonde.dk – herunder løbende opdateringer af 'Branchen i tal'
- Et uforpligtende prøveabonnement

Artikler og analyser om:

- fondssamarbejde
- effekt & resultater
- uddelingspolitik
- kapitalforvaltning
- strategi
- bestyrelsesarbejde og Corporate Governance
- fondenes betydning for samfundet
- branchestof om aktører, drift og donationer
- viden, erfaringer og tendenser fra den internationale fondsverden

Prøv et abonnement

danmarksfonde.dk/proeveabonnement